

(*Ὅλιγα ἀποσπάσματα ἐκ τῶν τοῦ Λαμαρτίνου.*) Ἡ Βίβλος. Ἡ μήτηρ μου εἶχε λάβει παρὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, τελευταίως, μίαν ὠραίαν Βίβλον τοῦ Royaume, ἐν τῇ ὁποίᾳ με ἐδίδασκε νὰ ἀναγινώσκω ὅτε ἤμην παιδίον. Ἡ βίβλος αὕτη εἶχεν εἰκόνας ἱερῶν ὑποθέσεων εἰς ὅλας τὰς σελίδας. Ἐκεῖ ἦτο ἡ Σάρα, ἐκεῖ ὁ Τοβίας καὶ ὁ ἄγγελός του, ὁ Ἰωσήφ ἡ ὁ Σαμουὴλ, ἐκεῖ ἦσαν πρὸ πάντων αἱ ὠραῖαι ἐκεῖναι πατριαρχικαὶ σκηναὶ ἐν αἷς ἡ μεγαλεία καὶ ἀρχέγονος φύσις τῆς Ἀνατολῆς συνεκεράννυτο μεθ' ὧλων τῶν γεγονότων τῆς ἀπλῆς ἐκείνης καὶ θαυμασίας ζωῆς τῶν πρώτων ἀνθρώπων. Ἀποῦ ἀπῆγγελλον καλῶς τὸ μάθημά μου καὶ ἀνεγίνωσκον σχεδὸν ἄνευ λάθους ἡμίσειαν σελίδα τῆς ἱερᾶς ἱστορίας, ἡ μήτηρ μου ἀπεκάλυπτε τὴν εἰκόνα καὶ κρατοῦσα τὴν βίβλον ἠνενοήμενην ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς με ἄφινε νὰ τὴν παρατηρῶ καὶ μοὶ τὴν ἐξήγει, πρὸς ἀνταμοιβὴν μου. Ἡ μήτηρ μου ἦτο πεπρωκυμένη ὑπὸ τῆς φύσεως με ψυχὴν τοσοῦτον· εὐλαβή ὅσον καὶ τρυφεράν, καὶ με φαντασίαν εὐαισθητοτάτην καὶ ζωηροτάτην· ὅλαι τῆς αἱ σκέψεις ἦσαν αἰσθητά, ὅλα τῆς τὰ αἰσθητά ἦσαν εἰκόνες, ἡ ὠραία, εὐγενὴς καὶ γλυκεῖα μορφή τῆς ἐγκατωπτρίζεν ἐν τῇ ἀκτινοβολοῦσῃ φυσιογνωμίᾳ τῆς πᾶν ὅτι διεθέρμαινε τὴν καρδίαν τῆς, πᾶν ὅτι ἐξωγραφίζετο ἐν τῇ φαντασίᾳ τῆς, καὶ ὁ λιγυρὸς ἦχος, ὁ φιλόστοργος ἐπίσημος καὶ περιπαθὴς ἦχος τῆς φωνῆς τῆς παρῆεν εἰς ὅλους τῆς τοὺς λόγους τόνον τινὰ δυνάμεως, θελητήρου καὶ ἀγάπης, ὅστις ἀντηχεῖ ἀκόμη τὴν στιγμὴν ταύτην εἰς τὰ ὦτά μου, φεῦ! μετὰ τῶν ἐτῶν σιγῆς! Ἡ θεὰ τῶν εἰκόνων ἐκείνων τῆς βίβλου, αἱ ἐξηγήσεις καὶ τὰ ποιητικά σχόλια τῆς μητρὸς μου, μοὶ ἐνέπνεον ἐξ αὐτῆς ἡδὴ τῆς τρυφερωτάτης μου ἡλικίας κλίσην καὶ ἀγάπην πρὸς τὰ τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἀπὸ τῆς ἀγάπης πρὸς τὰ πράγματα μέχρι τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἰδεῖν τοὺς τόπους, ἐν οἷς συνέβησαν τὰ πράγματα αὐτά, ἡ ἀπόστασις εἶνε ἐλαχίστη. Διεφλεγόμην λοιπὸν, ὁκαετὴς ἔτι ὢν, ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ἐπισκεφθῶ τὰ ὅρη ἐκεῖνα ἐπὶ τῶν ὁποίων κατέβαιναν ὁ Θεός· τὰς ἐρήμους ἐκεῖνας ἐνθα οἱ ἄγγελοι ἤρχοντο νὰ δείξωσιν εἰς τὴν Ἁγὰν τὴν κεκρυμμένην πηγὴν, διὰ νὰ ἀναζωογονήσῃ τὸ διασπασθέν τέκνον τῆς τὸ ἐξόριστον καὶ ἀποδνήσκον ὑπὸ τῆς διψῆς· τοὺς ποταμοὺς ἐκείνους οἵτινες ἐπήγαγον ἐκ τοῦ ἐπὶ γαίῃ παραδείσου· τὸν οὐρανὸν ἐκεῖνον ὅπου ἐωρῶντο ἀναβαίνοντες καὶ καταβαίνοντες οἱ ἄγγελοι ἐπὶ τῆς κλίμακος τοῦ Ἰακώβ. Ὁ διακαὴς οὗτος πόθος οὐδέποτε ἐσβέσθη ἐν τῇ ψυχῇ μου. Ὁνειρευόμην πάντοτε, βραδύτερον, ἐν ταξείδιον εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὡς τὸ μεγαλύτερον συμβεβηκὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ μου βίου· ἐχεδίαζον ἀκαταπαύτως ἐν τῇ διανοίᾳ μου μέγα τι θρησκευτικὸν ἔπος, τοῦ ὁποίου ἡ κυριωτάτη σκηνὴ θὰ ἦσαν οἱ ὠραῖοι ἐκεῖνοι τόποι· διότι ὁ βίος διὰ τὸ πνεῦμά μου ὑπῆρξε πάντοτε μέγα τι ποίημα, ὅπως διὰ τὴν καρδίαν μου ὁ βίος οὗτος ὑπῆρξε ἀγάπη. Θεός, Ἀγάπη καὶ Ποίησις εἶναι αἱ τρεῖς λέξεις αἰτίνες ἐπεθύμουν νὰ χαραχθῶσι μόναι ἐπὶ τοῦ μνήματός μου, ἀν' ἀξιώσῃ ποτε μνήματος.

Ἡ φιλοπατρία... Ἡ γεωργία κάμνει τοὺς καλοὺς πολίτας· καὶ διατὶ; διότι αὕτη κάμνει τὴν οἰκογένειαν, αὕτη κάμνει τὴν φιλοπατρίαν.

Ἐσκέφθητε ποτέ, κύριοι, τί ἐστὶ φιλοπατρία; Ἀκούσατε. Βεβαίως, διὰ τὸν θεολόγον, διὰ τὸν φιλόσοφον, διὰ τὸν πολιτικὸν ἄνδρα, ἡ πατρις συνίσταται ἐξ ἀφηρημένων ὑψηλῶν ἰδεῶν· ἡ πατρις σημαίνει τὴν συνεχεῖ διαδοχὴν ἀνθρωπίνης φυλῆς κεκτημένης τὸ αὐτὸ ἔδαφος, ὁμιλοῦσης τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, βιούσης ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς νόμους, καὶ ἤτις, μηδέποτε ἀποδνήσκουσα, διαιωνίζεται ἀνανεομένη πάντοτε, ὡς ἐν ὄν ἀθάνατον μὴ ἔχον· εἰ μὴ τὸν Θεὸν πρὸ αὐτοῦ καὶ τὸν Θεὸν μεθ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ διὰ τοὺς κατοίκους τῶν ἀγρῶν, ἡ πατρις εἶναι τι μᾶλλον αἰσθητόν, μᾶλλον πραγματικόν,

καὶ πλησιέστερον εἰς τὴν καρδίαν. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἀγαπᾷ ἐν τῇ πατρίδι, εἶναι τὸ μικρὸν ἐκεῖνο πλῆθος τῶν ἀντικειμένων εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ψυχὴ του προσεκολλήθη καθ' ὅλην τὴν ζωὴν· ἡ οἰκία, ἡ οἰκογένεια, ὅλαι αἱ αἰσθηταὶ αὐταὶ εἰκόνες αἰτίνες ἔγειναν αἰσθητά δι' αὐτόν. Πτωχὰ ἢ πλούσια, ἀδιάφορον· αὐτὰ εἶναι ἡ σκέπη καὶ ὁ χώρος τῆς ζωῆς του. Ὑπάρχει τόση φιλοπατρία εἰς τὸν μικρὸν ἀγρὸν ὅση καὶ εἰς τὴν μεγάλην καὶ ἐκτεταμένην ἰδιοκτησίαν· ὑπάρχει τόση φιλοπατρία εἰς τὸ ἐρειπωμένον παλαιόσπιτον καὶ τὴν ἀχυροσκεπὴ καλύβην ὅση καὶ εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς παλάτιον τὸ ἀπαστράπτον καὶ φεγγοβολοῦν εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὅποιον ζῶμεν, αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὅποιον ἀποδνήσκωμεν μετὰ χαρᾶς, ὅταν πρόκηται νὰ τὸ ὑπερασπίσωμεν ἀπὸ τῆς βεβηλώσεως ξένου καὶ ἐχθρικοῦ ποδός.

Σκέψις. Οἱ ἄνθρωποι οἱ πεπρωκυμένοι με ὑπέμετρον εὐαισθησίαν ἀπολαύουσι περισσότερον καὶ πάσχουσι περισσότερον ἢ αἱ μεσοῖαι καὶ μετριοπαθεῖς φύσεις. Ἐγνώρισα καὶ ἐγὼ τὰς παραφοράς ταύτας τῶν ἐντυπώσεων ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ ὀργανισμοῦ μου. Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι αἰσθάνονται περισσότερον, ἐκφράζουσι καὶ περισσότερον· εἶναι ἐγγλωττοὶ ἢ ποιηταί. Τὰ ὄργανά των φαίνονται κατεσκευασμένα ἐκ μετάλλου μᾶλλον εὐδραύστου ἢ μᾶλλον εὐδύχου ἢ τὸ λοιπὸν τῆς ἀνθρωπίνης ἀργίλου. Τὰ ἐπ' αὐτοῦ κτυπήματα τῆς θλίψεως ἀντηχοῦσι παρατεταμένως καὶ μεταδίδουσι τὸν κραδασμὸν αὐτῶν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἄλλων. Ὁ βίος τοῦ κοινοῦ ὄχλου εἶναι ἀόριστος καὶ ὑπόκωφος ψιθυρισμὸς τῆς καρδίας· ὁ βίος τῶν εὐαισθητῶν ἀνθρώπων εἶναι κραυγὴ· ὁ βίος τοῦ ποιητοῦ εἶναι ἄσμα.

Ἡ κατοικία τῶν μεγάλων ἀνδρῶν. Πάντοτε ἠγάπησα νὰ διατρέχω τὴν φυσικὴν σκηνὴν τῶν τόπων τῶν κατοικηθέντων ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν οὓς ἐγνώρισα καὶ ἐθαύμασα καὶ ἐσεβάσθην, καὶ ζώντας καὶ τεθνεώτας. Ὁ τόπος τὸν ὁποῖον κατόκησε καὶ προετίμησε μέγας τις ἀνὴρ, κατὰ τὴν ἐπὶ γῆς διάβασίν του, μοὶ ἐφάνη πάντοτε ὡς τὸ βεβαίωτατον καὶ ζωντανώτατον μνημεῖον αὐτοῦ, ὡς εἶδος τι ὀλικῆς ἐκδηλώσεως καὶ ἐκφάνσεως τοῦ πνεύματός του, ὡς βαβὴ ἀποκάλυψις ἐνὸς μέρους τῆς ψυχῆς του, ὡς ὑπόμνημα ζῶν καὶ αἰσθητὸν τοῦ βίου του, τῶν πράξεών του καὶ τῶν ἰδεῶν του. Νέος ὢν, διήλθον ὀλοκλήρως ὥρας ἐν ἀπομονώσει καὶ εὐλαβεῖ θεωρίᾳ, κατακεκλιμένος ὑπὸ τὰ ἐλαιόδενδρα ἄνινα σκιάζουσι τοὺς κήπους τοῦ Ὁρατίου, ἀέναντι τῆς θαμβωτικῆς λάμπειας τῶν καταρρακτῶν τοῦ Τιβέρεως. Πολλάκις τὸ ἑσπέρας, εἰς τὸν φλοῖσβον τῆς ὠραιᾶς θαλάσσης τῆς Νεαπόλεως, κατεκλίσθην ὑπὸ τοὺς κρεμαμένους κλάδους τῶν ἀμπέλων, πλησίον τοῦ τόπου ἐνθα ὁ Βιργίλιος ἠθέλησε νὰ ἀναπαύεται ἡ σποδὸς του, διότι ἐκεῖ ἦτο ἡ ὠραιότερα καὶ τερπνότερα τοποθεσία εἰς ἣν ἀνεπαύοντο τὰ βλέμματά του. Πόσας, βραδύτερον, πρωῒας καὶ πόσας ἑσπέρας διήλθον ὑπὸ τὰς ὠραίας καστανέας, ἐν τῇ μικρᾷ ἐκείνῃ κοιλάδι τῶν Charmettes, ἐνθα ἡ ἀνάμνησις τοῦ Jean-Jacques Rousseau με προσεῖλκε καὶ με ἐκράτει διὰ τῆς συμπαιδείας τῶν ἐντυπώσεών του, τῶν ὄνειροπολήσεών του, τῶν δυστυχημάτων του καὶ τοῦ πνεύματός του! Ὅμοιως καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων συγγραφέων ἢ μεγάλων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα ἢ τὰ συγγράμματα ἰσχυρῶς ἀντήχησαν ἐν τῇ ψυχῇ μου. Ἠθέλησα νὰ τοὺς σπουδάσω, νὰ τοὺς γνωρίσω εἰς αὐτοὺς τοὺς τόπους οἵτινες τοὺς ἐγέννησαν ἢ τοὺς ἐνέπνευσαν· καὶ σχεδὸν πάντοτε ἐν βλέμμα ὄξυδερκές καὶ νοήμον ἀνακαλύπτει ἀναλογίαν τινὰ ἀπόκρυφον καὶ βαθεῖαν μεταξὺ τῆς πατρίδος καὶ τοῦ ἀνθρώπου, μεταξὺ τῆς σκηνῆς καὶ τοῦ ὑποκριτοῦ, μεταξὺ τῆς φύσεως καὶ τοῦ πνεύματος ὅπερ ὕπ' αὐτῆς ἐμορφώθη καὶ ἐνεπνεύσθη.

Α. Λαμαρτίνος.